СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Ч. 237. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 10. жовтня, 1924. VOL. XXXII. No. 237. Jersey City, N. J., Friday, October 10, 1924. THREE CENTS

Грозять депортацією страйкуючим імігрантам.

ПЕТЕРСОН, Ню Джерзі, 8. жовтня. — Петерсонський мейор Калин Меклін приказав міському адвокатови Едвардови Мері поробити вступні правні заходи, потрібні для депортації 235 імігрантів, страйкуючих у місцевих ткалнях шовку.

Мейор хоче постаратися о висланне їх з Америки за їх захованне підчас страйку, а передовсім за їх участь у великім демонстраційнім вічу, що відбулося послідного понеділка.

Товариство „Юнія Горожанських Свобід" сейчас внесло до суду протест проти поступовання мейора. Позов називає се поступованне беззаконним пуджаннем страйкарів.

ЧЛЕНИ КЛЕНА НЕ СЛУХАЮТЬ СУДУ.

БОФАЛО, Ню Йорк, 8. жовтня. — Члени Ку-Клакс-Клена далі відмовляються подавати до стейтової влади імена членів організації. Організація далі відбуває свої збори, хоча стейтовий закон не дозваляє на відбуванне зборів потайній організації, котра не подала урядови імен своїх членів.

Суд буде незадовго розбирати кілька питань, відносячихся до Клена. Наперед прийде справа щодо конституційности закона, який приказує кождій потайній організації подавати імена своїх членів до відома урядови.

Колиб суд признав сей закон згідним з конституцією, тоді прийдуть на порядок дня судові процеси проти членів місцевого Клена, які не хотіли слухати судових приказів, згідних з тим законом.

ЗА ЗАКИД ВИБОРЧОГО ПЕРЕКУПСТВА.

ВАШИНГТОН, 8. жовтня. — Провідники републиканської партії не роблять ніякої відповіди на закиди сенатора Ла Фолета, немов би вони збирали величезні виборчі фонди, щоби вживати їх на виборчі перекупства. Президент Кулидж за порадою провідників рішився мовчати про сей закид.

Один лишень републиканець, секретар президента Кулиджа, бувший конґресмен Слемп заперечив закиди Ла Фолета, називаючи їх виссаними з пальця.

Зате демократичні ґазети підносять закид Ла Фолета як такий, що має в собі богато правди.

ДЕЙВИС ПРИПИСУЄ ЗАГРАНИЧНУ ПОЛІТИКУ АМЕРИКИ ГЮЗОВИ.

БОФАЛО, 8. жовтня. — Демократичний кандидат Дейвис заявив у своїй промові, що американську заграничну політику веде не Кулидж, а Гюз, та що се він відповідає передовсім за нерішучість та боязливість Злучених Держав у заграничній політиці.

ЛА ФОЛЕТ ПРОГРАВ АПЕЛЯЦІЮ.

НЮ ОРЛІНС, Луисіяна, 8. жовтня. — Федеральний суд відкинув апеляцію прихильників сенатора Ла Фолета проти викинення електорів поступової партії з урядового спису.

Наслідком сього всі голоси поступової партії в сьому стейті будуть страчені.

ЗАЯВИ ВИБОРЧИХ СИМПАТИЙ.

НЮ ЙОРК, 8. жовтня. — Нюйорські будівельні юнії заявилися за кандидатурою Дейвиса, а не за поступовою партією, котрої організацію вони вважають безнадійною.

ВИБОРЧІ ВОРОЖБИ.

НЮ ЙОРК, 8. жовтня. — Секретар війни Вікс остерігав представників нюйорських ґазет перед легковаженнем кандидатури Ла Фолета. Говорив він, що ся кандидатура се перший крок до знищення демократичної форми правління. Він побоюється, що слідуючим президентом Злучених Держав може дуже легко стати Ла Фолет або Брайен.

ЛІНЧ НАД МУРИНОМ.

ШИКАҐО, Илинойс, 8. жовтня. — Велика товпа білих людий, розярена криками білої дівчини, яка обжаловала одного Мурина, що він її зачіпив, кинулася на того Мурина, звалила його на землю і била й копала його доти, поки він на місци не погиб.

Поліція опісля скріпила сторожу на всіх вулицях, побоюючися нових расових заворушень, але спокою ніхто не нарушував.

Зачіплена дівчина одна місцева імігрантка.

МОЛОТЯТЬ ПРОГИБІЦІЙНІ СКАНДАЛИ В КАНАДІ.

МОНТРЕАЛЬ, Канада, 8. жовтня. — Перед канадійським судом ведеться тут незвичайно цікава росправа проти нюйорського бутлеґера Франка Гофмана. Росправа роскриває справдішну гниль серед федеральних прогибіційних урядників.

Самий Гофман зізнавав про федеральних прогибіційних урядників справді скандальні факти. Після його слів кождий аґент належить до спілки бутлеґерів. Щоби стати таким аґентом, треба заплатити урядникам хабара в сумі 10,000 долярів або більше. Зате такий аґент уже може заробляти від 50,000 долярів у гору. Коли бутлеґерам треба переправити великий ладунок алькоголю в Америку, то їм дорогу торують і їх по дорозі стережуть самі аґенти прогибіційного уряду й поліція. Кошта такої поліційної охорони виносять 3 доляри за бочівку алькоголю.

Кораблі, що пачкують горівку до Америки, становлять цілу лінію, яку звуть „рам ров". Вона стоїть нині яких 20 до 25 миль від берега. Хто хоче дістати горівки гуртово, підїзджає до сих кораблів, каже звестися зі знакомим купцем, торгується з ним, платить його відтак готівку на березі, а з поквітованнем заплати приїзджає до корабля по товар.

ПРОТИ ТІЛЕСНОЇ КАРИ У ШКОЛІ.

Елмсфорд, Ню Йорк, 8. жовтня. — Шкільна Рада м. Елмсфорда рішила остаточно заборонити тілесну кару в школі, яка істнувала тут від 29 літ. Карність у школі рішено удержувати при помочі діточої самоуправи.

Ся ухвало остаточно вирішила питаня, яке цікавило не лишень се місто, але цілі просто Злучені Держави. Дебата почалася з того що двоє дівчат обжаловало директора школи, що він їх бив ґумовим буком. Проти тілесної кари счинилася зараз велика буря, але родичі станули в обороні учителя. Щоби покінчити горячу дебату пропоновано богато плянів. Остаточно всі згодилися на плян заведення міського уряду в школі. Після цього пляну, діти мають вибирати собі вільними голосами „Міський уряд" школи. Уряд має складатися з майора, скарбника, контрольора, міських радних та других урядників. Коли школяр чим провиниться, тоді вчитель донесе про се директорови школи а директор предложить справу „урядови". Сей уряд розгляне справу та видасть своє рішення. Він може накладати ріжні кари, як прм. лишити дитину по школі, відобрати дитині право до павзи (відпочинку межи годинами), право участи в забаві, тощо. Покараний ученик має право до відклику.

СЕРЕДНО-АМЕРИКАНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ.

Теґусіґальпа, Ґондурас, 8. жовтня. — Уряд середно-американської републики Годнураса відніс велику побіду над повстанцями. В битві на горах Комаяґвая ранено провідника повстанців ґенерала Фереру.

СТАРЕЦЬ ЗВАРЕНИЙ У ВАННІ.

В Мразниці під Бориславом жив 85-літний Томашек, власник великої фабрики збірників ропи. Старцем цим зацікавився фякер Ліхтенштайн. Постановив використати Томашека. І не задого зробився він спільником Томашека. Але цього було йому мало забрав старця до шинку, впив його а опісля запровадив до адвоката Кавфмана і Цефера в Дрогобичі. Списали акт продажі всього маєтку Томашека Ліхтенштайнови за суму 150.000 м. з. (судово оцінений маєток варта був 3. міліони), як вийшли від адвоката Ліхтенштайн підступно вимантив ще 100.000 мп. так, що старець на руку дістав лише 50.000. Щойно на другий день старець зрозумів, що Ліхтенштайн обманив його. Заскаржив Ліхтенштайна за обманьство. Ліхтенштайн бачучи, що справа бере прикрий оборот. Запросив Томашека до лазнички в копальні „Яміна" в Мразниці. Там кинув його до ванни з кипятком. Старець зварився в кипячій воді. Ліхтенштайна арештовано.

ДИВНА КРАДІЖ У ЛЬВОВІ

Оноді доконано в білий день влому до тютюневої гуртівні „Нузи" при вул. Підвалля ч. 3, при чому забрано 60.000 штук папіросів. Дивним видається цей влом в білий день при чому „вломники" мусіли виносити величезні паки з папіросами і ніхто цього не завважав...

ЗВІРЯТА ВЕЛИКАНИ В МИНУВШИНІ І ТЕПЕРІШНОСТИ.

Найбільший сьогодня жиючий ссавець є кит. Найбільший примірник з його роду знаний людям із його роду, був довгий 33 метри. Китів довгих 23—25 метрів найдено багато. Ба найшли молоденьких китів, котрі ще ссали, а були довгі 12—15 метрів. Щодо довжини, але не щодо маси. Попри кита найдовший є солітер, який жиє як галапас у череві кіз і рогатої худоби. Доходить до довжини 60 метрів. Жиючі тепер крокодилі доходять довжини найбільше 7 м. З передпотопових морських псів, досі найдено лише величезні зуби, 15 цм. високі. Коли ці зуби відповідали величині тіла, то ці звірята могли бути довгі на 30—40 метрів. Чоловік у відношенню до цих звірят не є навіть карликом. Найвищий знаний чоловік мав 2.35 м., а найменший 0.53 м. Найменша звісна жаба є в вода Ґобіда довга 0.012—0.014 м. Совки таких рибок помістилобся на вище згаданому зубі.

ШКІЛЬНИЦТВО В БОЛГАРІЇ.

Саме вийшов звіт про стан шкільництва в Болгарії за рік 1921—1922. В цьому часі було 309 елементарних шкіл по містах а 3571 на селах. В міських школах учило 791 учителів і 1027 учительок, у сільських школах 4997 учителів і 5388 учительок. До міських шкіл ходило 40.760 хлопців і 37.818 дівчат. Отже загальне число 12.203 учителів і учительок та 507.264 учеників в елементарних школах. До цього приходить ще 1652 приватних шкіл, з цього 1371 турецьких і 23 жидівських з 2275 учителями і 80.854 учениками. Отже загальне число учеників елементарних шкіл виносило 588.128. В тому самому часі було 117 проґімназій по містах і 1063 на селах з 1375 учителями 1639 учительками. Учеників в обох ґрупах було 19.183 хлопців і 14579 дівчат. Повних і неповних ґімназій було 113 з 43.438 учеників, Взагалі в 1921-2 році ходило до шкіл 709.899 учеників.

НАШІ АРТИСТИ В ЄВРОПІ.

Орест Руснак оперовий співак, якого заанґажовано до державного театру в Кеніґсберґу добув собі своїм першим виступом блискучий успіх..

В пражській „Політиці" читаємо ось що:

„О. Руснак, абсольвент пражської державної консерваторії з кляси проф. Еґона Фухса — заанґажований, як перший ліричний тенор до тержавної опери в Кеніґсберґу узискав своїм першим виступом великий успіх. „Кениґсберґ Таґеблятт" уважає Руснака першорядною співацькою звіздою а зазначує що Руснак володіє своїм чаруючим голосом справді по мистецьки. — „Кениґсберґ Альґемайне Цайтунґ" пише, що „заанґажування Руснака є прямо щастям для театру, що Руснак посідає в горлі золоті скарби і що віддасть театрові неоцінені прислуги". Инша часопись пише дослівно: „ Несподіванка! Чужий чоловік, ще більш в чужім краю О. Руснак виспівав собі, як Рудольф в опері Пуччінія. „Богема" прямо сензаційний успіх. Сей молодий Українець має Богом даний теноровий голос найсолодшої звукової принади а до того правдиво італійське „биль канто" яке викликало найбільший подив. Його спів пригадував нам давні часи, в яких найвисша досконалість вокального мистецтва була й для сцени рішаючою.

ДОРОЖНЯ В ПОЛЬЩІ.

Польський статистичний уряд обчислив, що в першій половині вересня піднеслися кошти удержаня на 7 процент в порівнанню з коштами удержання з другої половини серпня.

Упадок першого правительства Партії Праці у Великій Британії.

ЛОНДОН, 8. жовтня. — По цілоденній дебаті в палаті громад правительство Мекданелда понесло невдачу.

Дебата скінчилась у ночі і палата громад приняла 364 голосами консерватистіт і лібералів проти 198 членів Партії Праці внесенне, щоби вибрано спеціяльну парляментарну комісію, яка має провірити, чому міністер судівництва, сер Петрик Гастинґс, покинув слідство проти редактора ґазети Воркерз Віклі, Джеймса Р. Кемпбелла, котрий взивав у сій ґазеті британські війска до бунту проти держави.

Правительство Мекданелда відказалось приняти се внесенне більшости парляменту, вважаючи його осудом його політики.

Коли оголошено вислід голосовання, більшість парляменту приняла се радісними окликами.

Тоді премієр Мекданелд встав і сказав:

„Пане предсідатель, з уваги на се, що сталось, я ставлю внесенне, щоби сесію палати послів відложити".

Се внесенне приняв парлямент однодушно.

Премієр Мекданелд піде до короля Юрія V. завтра (в четвер) і буде домагатись розпущення теперішнього парляменту і розписання нових виборів.

Сподіваються, що нові вибори будуть розписані на 8-ого падолиста с. р.

Тимчасом правительство Мекданелда останеться при власти, щоби ще докінчити вирішенне граничного спору між Ірляндською Вільною Державою і Олстером (північною Ірляндією).

Партія Праці вдоволена з нових виборів і сподівається вийти з них ще сильнійшою, хотяй не має ще надій здобути більшости голосів у парляменті.

Та найрадше приняли заповідь нових виборів консерватисти, котрі вірять, що осягнуть більшість понад Партією Праці і лібералів.

Ліберали підперли консерватистів у голосованню, але великих надій на успіхи при виборах не мають.

ПОЗИЧКА ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ.

ЛОНДОН, 8. жовтня. — В тутешніх фінансових кругах запевняють, що завтра буде підписаний контракт у справі позички для Німеччини в сумі $200,000,000 на основі пляну Доса.

Бонди мати-муть 7% купони.

Їх розберуть банкири американські, англійські, французькі, бельгійські, італійські, голяндські, шведські і швайцарські.

ПРОТИ ЗАСТЕРЕЖЕНЬ.

ЛОНДОН, 8. жовтня. — Британське правительство відповість німецькому правительству на ноту з 30-ого вересня с. р., що воно не годиться на жадні застороги при приступленню до Ліґи Народів.

ЗА ОБЄДНАНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО.

БЕРЛІН, 8. жовтня. — Німецький канцлер др. Вільгельм Маркс заявив сьогодня, що він годиться на коаліційне (обєднане) правительство під деякими умовами.

Він каже, що пристане на переміну складу кабінету і допустить представників усіх парляментарних партій, коли вони згодяться на такі умови.

1. — Льояльність для конституції німецької републики.

2. — Підперте теперішньої закордонної і внутрішньої політики Німеччини.

3. — Підперте для пляну Доса.

4. — Заява за приступленнем Німеччини до Ліґи Народів.

ІБАНЕЦ ПРОТИ ДИКТАТУРИ.

ПАРИЖ, 8. жовтня. — Славний еспанський письменник Вісенте Бляско Ібанец пише тепер книжку, в якій осуджує остро диктатуру в Еспанії.

Він каже, що в книжці не пощадить і короля Альфонса.

УСПІХ ЕСПАНЦІВ.

МАДРИД, столиця Еспанії, 8. жовтня. — Головна кватира еспанської армії повідомляє, що Еспанці знову осягнули побіду над повстанцями в Мароку.

БОРОНИТЬСЯ ПЕРЕД СЕРБАМИ.

РИМ, 7. жовтня. — Альбанія покликала кількарічників до військової служби, щоби скріпити свої сили для оборони краю перед Сербами.

ЩЕ РАЗ ХОТЯТЬ ПЕРЕНОСИТИ СТОЛИЦЮ УКРАЇНИ.

ЛЬВІВ, 20. вересня. — В звязку з проектами електрифікації України і використання для цього дніпровськихпорогів коло Запоріжя (Александрівск), радянська преса пророкує, що се місто стане головним економічним, комунікаційним, а вслід за тим і політичним центром України; тим більше, що Запоріже займає центральне ґеоґрафічне положення на Україні, поблизу Кривого Роґу і Донбасу; є вже тепер важним зелізничим узлом; виявляє ознаки промислово-економічного розвитку і зросту населення.

В Запоріжю будується тепер внутрішній морський каботажний порт, до якого доходити-муть пароплави з Чорного Моря, а висше Запоріже в Кичкасі, будується річна пристань, яко останній пункт річного пароплавства по горішньому Дніпрі.

В Запоріжі буде перегрузка товарів з річних на морські пароплави. Там збудується найбільшу на Україні гідро-електричну стацію.

З уваги на се заповідають, що Александрівск буде теж і столицею України.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	[illegible]	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НА ПОМІЧ УКРАЇНСЬКИМ ДІТЯМ

Рідна Школа із Західної України кличе о поміч!
Поміч потрібна негайно!
Як помогти?

Нехай кожде українське товариство в Америці на найблизшому мітингу ухвалять від себе допомогу в сумі від 5 до 25 долярів і зараз вишле на Рідну Школу до Обеднання.

А кождий свідомий Українець і Українка нехай вишле НЕЗАПЛАЧЕНИЙ досі народній податок за 1923 і 1924 до Обеднання, в сумі 6 долярів.

Тоді Обеднанне вишле зовсім вистарчаючу допомогу до старого краю на українські приватні школи і на оборону сих шкіл усіми можливими способами.

Спішіться, бо пізно іноді значить запізно!

Допомогу посилати через Обеднанне на адресу:
OBYEDNANNYE, 847 N. Franklin St., PHILADELPHIA, PA.

ЗАСУД, НА КОГО?

Суд польської окупаційної влади в УКРАЇНСЬКІЙ Галичині засудив дня 20-ого вересня, 1924, дра ЯРОСЛАВА СЕЛЕЗІНКУ, члена Уряду дра Евгена Петрушевича, на ДВА РОКИ ТЯЖКОЇ ТЮРМИ за се, що він виконуючи обовязки свого уряду, виступав проти Польщі і шкодив їй.

Якої Польщі?

ПОЛЬЩІ НА УКРАЇНСЬКІЙ ЗЕМЛІ!

Польща з Варшави напала на українську Галичину і до оборони станула 200,000-на українська армія з того нападеного краю і Селезінка у ній. Він боронив свій рідний край перед наїзником і був обовязаний виступати проти Польщі-наїзниці і ділати на її шкоду.

За се належиться йому тільки пошана від його народу і від кождого чесного і справедливого чоловіка, тільки не від Поляка.

Поляк побідив хвилево Українця на його землі і на тій його українській землі мститься на ньому, зачинюючи його на два роки тяжкої тюрми за любов і посвяту для рідного краю і народу.

Син вчера невільного 15-міліонового народу замикае в тюрму сина сьогодня ще невільного 40-міліонового сусідського народу за любов до вітчини, котрої кусень йому вдалося хвилево захопити.

І історія записуе так:

Злочинна і підла Польща заплатить за свої вчинки. Сорок-міліоновий український нарід відплатить за них малій грабіжницькій Польщі і пригадае засуд на тюрму для Українців за любов до рідного краю. Той засуд буде засудом для Польщі і вона його гірко відпокутуе.

Про се подбають всі народи, на які напала Польща у хвилі божевільного приступу і загарбала їх землі для грабіжництва.

ВЕЧІРНІ ШКОЛИ

Від коли народи зрозуміли вагу шкільництва для поправи своеї долі, від тоді вони всіх способів придумують, щоби се шкільництво на всі способи розвинути. Великим кроком упе078ред у роботі коло поширення освіти відограють вечірні школи.

Що се таке вечірні школи, видно з їх імени. Як можна догадатися, вони закладаються для тих, які заняті в день працею на життя. Їх заводили наперед для дітий, які були примушені працювати, але з часом їх стали розширяти й на дозрілих людий.

Перші вечірні школи повстали в Прусії ще в другій половині вісімнайцятого віку, але поширилися вони аж десь коло середини девятнайцятого. У Франції вони існували вже на початку 19-ого століття, а їх розвиток починаеться після великої француської програної в пруській війні. В Англії вони почалися десь в той самий час, що у Франції, але розвинулися аж при кінці 19-ого століття. Високо розвинулися вони в Голяндії, Італії й Швайцарії.

В Злучених Державах вони почалися зі шкіл, основаних для працюючої дітвори. Ходили до них шкільні діти або старші хлопці й дівчата. Перші школи поводження не мали. Не було ні добрих учителів, ні охочих до науки дітий, ні відповідних фондів на веденне шкіл. Богато шкіл падало. Але на місце упавших повставали нові. Кожду невдачу Американці приписували не самій думці такої школи, а якимсь хибам у поставленню діла. Тому місто закидати думку зовсім, Американці все її поправляли, поки вони не довели вечірне шкільництво до високого степення розвою. Нині цілий ряд більших американських міст мае широко розгалужену сіть вечірного шкільництва. Вчитися в них можуть не лишень діти, але й дозрілі. Вчитися там можна не лишень початкової науки, як штуки читання й писання та чотирох головних рахункових ділань, але й можна там дістати фахове образованне, торговельне чи промислове, а кромі сього можна добути загальне образованне про найріжнійші важні та цікаві питання нинішного життя.

Українські імігранти передусім тому так мало зробили в новім краю, що вони не посягнули по науку, яку такою щедрою рукою Америка дае. Коли українські імігранти стануть як слід використовувати американське шкільництво, то зроблять вони сим богато добра, і для себе особисто, і для свого народа.

ПЕРЕД ПОЛЬСЬКИМ СУДОМ У ЛЬВОВІ.

Процес д-ра Ярослава Селезінки.

(РОЗПРАВА 18, 19 і 20 М. М.)

Акт обвинувачення.

Буквально прокуратура обвинувачуе д-ра Я. Селезінку у тому, що:

1) Ділав в порозумінню з иншими справниками в останніх літах починаючи від грудня 1919 р., в Польщі, як і за її межами, через те, що належав до Української Національної Ради, як також творив боївки, значить заговірні організації. Він взивав українське населеня до активних ворожих виступів при помочи зорганізованих українських боївок проти польської держави і органів її влади, як також проти частини її населення. Вкінці підбурював, як провідник та інспіратор і змагав до викликання небезпеки для держави із зовні, як також до заворушень і громадянської війни в нутрі держави. 2) Ділав у порозумінню з иншими справниками в осени в 1922 р. серед небувалого політичного й національного розярення, певного відлому української суспільности й серед безоглядного крівавого террору, веденого членами цього відлому, як боївкарями проти одиниць, які стали на ґрунті польської державности у Всходней Малопольсце, отже серед особливо небезпечних обставин. У підписаній собою відозві зверненій до гал. населення й ширеній у формі друкованого листка по Львові й инших Місцевостях Всходней Малопольскі, назвав Михайла Яцкова, Сидора Твердохліба й Івана Лісковацького зрадниками й юдами українського народу, взагалі особами, що були схильні взяти участь у виборах до сойму: називаючи ці особи зрадниками, яким не вільно оглядати божого сонця — злобно допустився діяльности, якою спровадив небезпеку життя, здоровля і тіла осіб а смерть бл. п. Сидора Твердохліба, що наступила наслідком того й инших — він міг передбачити. Цими вчинками провинився злочином головної зради з параґрафу 58 с і 59 б кар. зак. і злочину публичного насильства наслідком злобного діланя посеерд особливо небезпечних обставин пар. 87 з. к. і 59 б при приноровленню пар. 34.

Усе крутиться біля того, що дра Селезінку називають членом Української Національної Ради. Укр. Нац. Раду представляе, як орґанізацію, що кермувала саботажами, а уряд през. Петрушевича й його розпорядження ідентифікуеться з Укр. Нац. Радою.

Провід розправи, оборона й лава присяжних.

Розправі проводить радник Анґельскі, обвинувачуе „старий знайомий" в усіх найголосніших українських політичних процесів за пар. 58 — прокуратор Ґіртлер.

Боронять: **др. Лев. Бачинський, др. М. Глушкевич, і проф. др. В. Стдаросольський.**

Лава присяжних: Ем. Блянк, (банковий урядник), Адам Кілянові́ч, (влас. ресторану), Ф. Матляс (вл. кравецької майстерні), Людвік Мерварт (пекар), Адам Рибіньскі (швець), Ґенр. Ржепка (банк. урядник), Юзеф Скальскі (ур. тов. взаїмних обезпечень), Едмунд Соботніцкі (цукорник), Станіслав Сущиньскі (стельмах), Ян Малецкі (купець), Владислав Марчевскі (вл. крамниці з обувою), Каз. Слабіцкі (тесля), і заступник: Юзеф Міхалік (банк. ур.) — усі Поляки.

Ґенералія обвинуваченого.

Обвинувачений др. Ярослав Селезінка — уроджений в Янчині, пов Перемишляни, 1. VIII. 1887 р. гр.-кат, жонатий, адвокатський кандидат, доктор прав, без майна, замешкалий у Стрию, син Миколи й Марії.

Промова обвинуваченого.

Обвинувачений не почуваеться до вини, Акт обвинувачення — казав др. Селезінка — закидуе мені, що я був членом самозванчого уряду підбурював галицьке населення до повстання проти польского уряду й польської держави. Це не вірно. Від листопада 1918 р. до марта 1923 р. я був військовим З. У. Н. Р. Я був покликаний до війська наказом і тільки виконував свій обовязок".

Обвинувачений був з першу шефом інтендантури II. корпусу Гал. Армії, за кордоном був начальником військової канцелярії. Ніколи не був політиком До Нац. Ради не належав. Нац. Рада була парляментом і обвинувачений як військова людина не міг туди належати. Списки членів Нац. Ради находяться навіть по календарях — її склад не був і не е ніякою тайною. Підчас переходу за Збруч Гал. Армії, Нац. Рада дня 9. VI. 1919 р. передала свої права диктаторові Е. Петрушевичеві.

У Відні взагалі Нац. Ради не було. Була лише інформаційно громадянська інституція — Закордонна ґрупа Націон. Ради. Навіть на засідання тої закордонної ґрупи Нац. Ради обвинувачений ніколи не ходив. През. Петрушевич не був у Відні ніяким вязаний і не мав ніякого органу перед яким мав відповідати. През. Петрушевич оплачував лише урядовців, які в нічім не були відповідальні за його діяльність і не мали впливу на напрямок його політики. Військова канцелярія мала справи евіденційні, персональні, господарські, культурні і допомогові для інтернованих в ЧСР. і Німеччині і частинно в Австрії б. військ. З. У. Н. Р. Обв. був лише урядовцем і дисциплінованим старшиною. Він повинувався владі, яка зовсім не була самозванчою. Ся влада була леґальною і законною. Українська Національна Рада була представницею величезної більшости населення Сх. Галичини і як таку признав її цілий світ. Також Польща признавала Українську Національну Раду і її уряд бо в лютім 1919 р. переговорювала з урядом З.У.Н.Р., заключила перемире і взагалі трактувала його, яко правосильний уряд.

Також підчас свого побуту у Відні през. Петрушевич не був самозванець. Українська міжпартійна Рада, в якій були представники цілого політичного зорганізованого українського громадянства Східної Галичини, заявляла нераз, що едино уповажненим представником Східної Галичини е президент Петрушевич, як голова Нац. Ради. Але й чужі держави признали також Нац. Раду З. У.Н.Р. Адже скрізь були акредитовані посольства З.У.Н.Р., [illegible] які мали між иншими консулярні права й видавали пашпорти, на які всі держави давали свої візи. Представники З.У.Н.Р. були також у ліквідаційній комісії у Відні, яка трактувала про поділ маєтку б. Австро-Угорської монархії. Такий стан тривав аж до марта, 1923 р. Українська Національна Рада не виступала ніколи проти польської републики, яко такої а заступала лише інтереси Східної Галичини, яка тимчасово була віддана під військову адміністрацію Польщі. Такий мандат був даний Польщі виключно у звязку з тодішнім мілітарним становищем Европи, щоби Польща могла собі створити кращу військову базу у війні з большевиками. (Дальше обв. наводить низку відомих постанов і енунціяцій міжнародного характеру щодо правно-державного становища Сх. Галичини). Акція през. Петрушевича полягала головно в акції на міжнародній арені і внутрішніх краевих справ Східної Галичини [illegible]. Таку [illegible] не можна вважати злочинною, бо й Польща за весь часперебування під чужими державами вела пропаґанду на міжнародній арені. Акт обвинувчення представляе всіх Українців Східної Галичини, як іертну політично неграмотну, несвідому масу, над якою лише якийсь гурток політиканів робив експерименти. Тимчасом діялось цілком навпаки — Тут предсідник перебивае обвинуваченого: Акт обвинуваченя говорить про акти саботажу в 1922 р. а не в 1919 р. Населенне булоб певно нездібне до постійних „бунтівничих" виступів, колиб не підбуюрвання його з боку всяких аґітаторів і акція із закордону.

Акт обвинувачення яко показовий матеріял наводить м. і. зізнання Дзіковського. Ті зізнання вже були раз предметом великої політичної розправи. Тоді присяжні судді не повірили їм і всі обвинувачені вийшли на волю. Дальше наводиться вбивство Гуцула Петрійчука й інші льокальні виступи, з якими Нац. Рада ані през. Петрушевич не могли мати ніякого звязку. Процес Мельничука доказав, що се була справа большевиків і що Мельничук і його тов. соціяльні справи ставили вище попад національні, отже різко ріжнились від цілого національно-політичного світогляду уряду през. Петрушевича.

Відозви през Петрушевича не мали на ціли викликати в Галичині саботажної акції. Одна відозва, яку обв. пригадав собі щойно з акту обвинувачення, була видана з нагоди III. річниці самостійности Сх. Галичини і ніякого підбурювання там не було, а була висловлена лиш надія, що провізорія, заведена на галицькій землі державами антанти, минеться.

Друга відозва була видана у звязку з розписанием на терені Сх. Галичини виборів до польського сойму.

Проти цього акту польського уряду през. Петрушевич протестував на міжнародньому форумі.

Обв. підписав згадану відозву разом з богато іншими актами, які принесено йому від през. Петрушевича. Для обв. було досить, що побачив під документом підпис през. Петрушевича і докладно навіть не читав відозви. Обв. не мав ніякого наміру причинятись підписанием відозви до якогонебудь саботажного руху. І фактично, відозва не мала нічого спільного із саботажовою акцією, яка розпочалась богато ранійше. Таксамо Сидір Твертохліб був убитий богато ранійше. У самій відозві нема ніякого поклиду до саботажів, Там кличеться лише до абстиненції при виборах, які зломилиб народню солідарність; грозиться карою, але не карою фізечної смерти, а карою погорди нації. Ся відозва була друкована в „Україському Прапорі" у Відні, де існують здебільша ті самісінькі параграфи карного законодавства, що тепер у Сх. Галичині, а чейже ніхто не потягав редакцію часопису до відповідальности за підбурювання до вбивств у чужій державі. В акті обвинувачення згадуеться ще про одну відозву, писану през. Петрушевичем в Парижі. Тоді обв. не був уже на службі у през. Петрущевича і з відозвою взагалі не мае нічого спільного, отже рішучо не може відповідати за неї.

Питання предсідника, трибуналу і прокуратора, звернені до обвинуваченого, не приносять нічого цікавого й не виясняють ніяких нових моментів. На запит обор. **д-ра В. Старосольського** обвинувачений дае інформації про скількість [illegible] інтернованого в ЧСР. війска З. У. Н. Р. Потім пояснюе, що після рішення Ради Амбасадорів 14-го марта, 1923, обв. хотів вернути негайно до краю і тому зголосився до польського консуляту у Відні. Тому, що консулят зволікав з видачею йому пашпорту, обв. пійшов до посла Лясоцького. Той розказав йому, що за ним розписано гончі листи і що справа повороту всіх українських політичних еміґрантів до краю залежить від варшавського міністерства закордонних справ. Не почуваючи себе до ніякої вини, а з другого боку не маючи чого сидіти довше закордоном, обв. рішив таки вертатись до краю. Продіставшися до місця своеї приналежности, Стрия, зголосився добровільно у старости, і потім у львівського слідочого судді, куди мусів привести ще двох свідків на ствердження своеї ідентичности. Щойно потім арештовано його.

В доповненне повисших інформацій обв. подае, що у польському посольстві у Відні сказано йому, що польська прокуратура обвинувачуе його у співучасти в убивстві Сидора Твердохліба.

Предс.: Се, що Вам хтось сказав у Відні, нас не обовязуе.

ПЕРЕСЛУХАННЯ СВІДІКІВ.

Свідок І. Лісковацький.

Яко перший свідок зізнае аж надто відомий на львівському бруку „русскій" **Іван Лісковацький.** Зізнае по польськи. Завізвано його, яко того, про якого згадано у відозві, підписаній м. і. обвинуваченим. Свідок не розуміе, чому про нього згадувано, там, бо він не почуваеться до ніякого хрунівства. Належить до т. зв. русско-народньої партії, був і е starorusinem. Може бути, що викликав ненависть супроти себе тим, що переконав варшавський уряд передати starorusinom фундації Народнього Дому і Ставропигії. Походить зі школи Наумовича і Добрянського, які проповідували руско-польську приязнь. Единий спільний ворог Русинів і Поляків се Німці. „Русско-народная партія" стоїть на ґрунті польськьої державности. У виборчій акції свідок ніякої участи не брав. „Русско-народная партія" видала виборчу відозву, поручаючи „русскому" населенню взяти участь у виборах і голосувати на „вісімку" (вшехпольську лісту). Саботажі осуджував. Про директиви з Відня галицьким політикам знав з поголосок. Проти Українців не виступав хоча др. Кость Левицький „денунціював" „русску" партію перед австрійськими властями.

І прокуратор і оборона зрікаються питати Лісковацького.

Свідок др. О. Марітчак.

Др. Олександер Марітчак, адвокат, літ 36. Належав до Української Нац. Ради з грудня 1918 р. Перебуваючи закордоном, належав до закордонної ґрупи У. Н. Ради у Відні, яка рахувала приблизно 30 осіб. Др. Селезінка не належав ніколи до У. Н. Ради. Компетенції Закорд. ґрупи У. Н. Ради та її відношенне до през. Петрушевича не були ніколи унормовані. На сім тлі поміж ґрупою та д-ром Петрушевичем заходили іноді непорозуміння. Поміж ґрупою та поодинокими українськими політичними партіями в краю утримувався звязок хочби тому, що в ґрупі були члени ріжних партій, але офіціяльних зносин ґрупи з краем не було. През. Петрушевич добирав собі урядників цілком на власну руку, доручаючи їм певні функції. Др. Селезінка був начальником військової канцелярії. Права д-ра Селезінки були сильно обмежені правами д-ра Петрушевича; воно торкаеться усіх урядовців віденської Диктатури Петрушевича. Про боївки в Галичині нічого поза пресовими вістками не знав. Українська Нац. Рада не мала ніякого звязку зі саботажами. Справою вбивства Сидора Твердохліба акордонна Ґрупа не цікавилась. Ніхто ніколи не робив Нац. Раду відповідальною за се вбивство ані за жадні інші акти саботажу. Уряд през. Петрушевича признавали всі, дарма, що проти нього були поважні закиди. Др. Селезінка не міг виломлюватися з під послуху д-ра Петрушевича.

Приступлено знов до відчитування актів із процесу проти посуджуваних за вбивство Твердохліба. Прочитано всі зізнання Дзіковського, які він кілька разів складав на поліції і в суді. Сам Дзіковський, як відомо, перед самою розправою загадково втік.

Прокуратор др. Ґіртлер ставить внесок на дальше відчитування відозв і летючок, які були поширювані у Східній Галичині перед виборами до сойму, перед стяганням данини і перед та в часі конскрипції, а які мали на меті бунтувати нарід проти участи у конскрипції, виборах і взивали до неплачення данини. Таких відозв а також витягів з ріжнородних судових актів і актів прокуратора зі Отрия, Станиславова, Золочева, Тернополя, Калуша, Перемишля, Самбора, Коломиї і т. д. нараховуе прокуратор 19 штук і пропонуе їх відчитати.

Др. В. Старосольський заявляе від імени оборони, що оборона не противиться відчитанню всіх намічених прокуратором актів тому, бо вони відносяться до того, що було перед 14. березня 1923 р. А оборона не перечить того факту, що тоді а особливо в 1922 р. був стихійний рух населення,

Др. М. Глушкевич ставить внесок на відчитання польського закону з 28. липня, 1924, яким Польща ратифікувала і тим самим признала обовязуючим її Сан-жерменський договір. А далі ставить він внесок на відчитання 91. і 92. статті Сан-жерменського, ратифікованого Польщею договору, які говорять про те, що Австрія (91. стаття) зреклася прав до Сх. Галичини на користь держав Антанти і про те (92. ст.) що ніякого з мешканців одержаних по Австрії країв не можна потягати до відповідальности за його політичну діяльність від 1914 р.

Прокуратор тому внескови не противиться, а противно предкладае від себе польський переклад 92. статті того договору.

Предсідатель заряджуе відчитування всіх тих актів, і дотичних статтей Сан-жерменського договору і польського ратифікованого закону з 28-го липня, 1924. Читання того всього тягнеться до 12 год. вполудне, почім слідуе перерва на пів години.

По перерві предсідатель відчитуе питання, які трибунал вистилізував до суддів присяжних.

Питання такі:

І. (головне) трактуе про переступство відомого 58 § карного закона — державна зрада. Воно звучить: „Чи винен др. Ярослав Селеаінка, що через приналежність до Української Національної Ради і до Уряду д-ра Петрушевича ділав разом

з іншими виконавцями від грудня 1919 р. як провідник в тому напрямі, щоби при допомозі орґанізованих боївок проти польської держави та її влади а також через підбурювання проти них населення спричинити небезпеку для польської держави із зовні та викликати заворушення і домашню війну внутрі.

II. питання поставлене на випадок заперечення I. (головного) трактує про злочин 59 §. Воно звучить також як попереднє за винятком того, що тут закидується обвинуваченому вже не провідну а дальшу участь так сказати посередню в тих самих злочинах.

III. питання (також головне) трактує про переступство 87 §. На випадок заперечення обох попередніх, судді присяжні мали би відповісти на те третє в тому напрямі, чи не завинив обвинувачений в тому, що шляхом небезпечного ділання проти держави, нарушуваннем публичного спокою, поширюваннем відозв, назвиваннем в них деяких ненависних йому осіб, він був причиною смерти Твердохліба.

Ні прокуратор, ні оборона не вносять ніяких поправок ні додатків у стилізацію сих питань, через що питання приймаються і до голосу приходить прокуратор.

Прокуратор говорив цілу годину. По нім говорив обор. др. Глушкевич. Промову свою закінчив він о год. 3 і 10 мінут.

Дальший хід розправи начинається о 5-ій год. пополудні.

• •

По перерві розпочалася розправа точно о 5. годині при переповненій публикою салі. На промову д-ра Глушкевича реплікував прокуратор Ґіртлер. Йому у відповідь промовляв др. В. Старосольський. Потім слідувало поучення суддів присяжних предсідателем радн. Анґельським.

Судді присяжні удалися на нараду. Публика виступила на коридор. У всіх на устах було питання: „Чи засудять?". „Напевно звільнять!" — казали деякі.

Нарешті після довгих нарад судді присяглі вернули. На салі величезна тишина. Все жде в напруженню відповідий суддів на поставлені їм питання.

На перше питання: 11 голосів „ні!", — 3 голоси „так!". На друге питання 9: голосів „ні!", 3 голоси „так!".

На третє питання: 9 голосів „так!", а 3 голоси „ні" за виключеннем з того питання слів: „А наслідком того наступила смерть Твердохліба". Публика приняла се з крайним виразом здивовання, що й виразила відруховим шепотом. ВВели на салю обвинуваченого і закумунікували йому ту відповідь.

Прокуратор звернувся до трибуналу, щоби той при вимірі кари взяв за облекшуючу обставину те, що обвинувачений не був караний, а за обтяжуючі обставини те, що обвинувачений ділав злосливо в напрямі спричинення небезпеки для Польщі „ляхом підбурювання до публичного насильства.

Трибунал удався на нараду. І по довгій нараді вкінці явився та закомунікував, що вимірив обвинуваченому кару

двох літ тяжкої тюрми,

загостреної що кварталу твердим ложем. До кари враховується слідчу вязницю (7 місяців). На основі амнестії дарується третину кари (8 місяців). Остається отже обвинуваченому ще 9 місяців тюрми до відсидження.

Оборона поставила внесок на випущенне обвинуваченого на вільну стопу і зажадала 3-ох днів до надуми, щоби обвинувачений міг рішитись, чи засуд приняти, чи не приняти.

З огляду на те, що один член трибуналу вийшов вже зі Суду, трибунал не міг полагодити справи випущення Селезінки на вільну стопу. Оборона заявила, що звернеться за тим до палати радних.

Василь Софронів.

БО ВІЙНА ВІЙНОЮ.

(Оповідання.)

Великими збитими відділами переходили через село, що тяглося здовж неглибокого яру. Тумани пилу клубами котилися за ними. Масками закривали їх спітнілі обличчя.

Вже мало були подібні до війська. Революція знищила їх карність, селяни нападали на них, розоружували відбирали їм їхне майно. Чулися безсилими на ласці й неласці селян. Хоча ще два дні були тому побідниками, чулися непевними свого життя, бо ще два дні тому забирали по селях худобу та збіжжа.

Йшли для безпеки великими гуртами, а в душі ховали одно велике бажання: як найскорше вирватись з того ворожого краю до своїх домів. Переходили селом скоро, без порядку, й чули за собою гнівні повні ненависті, жадні пімсти погляди мешканців, яким недавно забрав якийсь їх відділ всю рогату худобу.

Такий похід тягнувся через село вже другий день майже без перерви. Тільки, як срібна сутінь залягала землю, стихали їхні кроки й курява знову опадала на сірий, стомлений шлях.

Великим червоним кружком зійшов місяць. Золотими блесками заясніла в його світлі церковна баня, в білі стіни хат у зеленій оправі садів усміхались знову тихим спокоем літньої ночі.

Ішов сам, бо ще боліла його недавно ранена нога й тому обдишився від своїх.

Ввійшов в село.

Пізнав його, бо був у ньому перед кількома днями з карним відділом.

Якийсь ляк обхопив його.

— Може не йти в село?

Ні! Що він винен! Він має чисту совість! Йому приказано і він мусів послухати! Він сам навіть старався, щоби взяли, якнайменше худоби. Йому жаль тих селян, він знає, що й вони не винні, що вони тільки свого боронять!

Успокоївся.

Був такий змучений, що не бачив гнівних поблесків у очах господаря, до якого зайшов на нічліг. В кімнаті було тихо й темно. Господар посвітив йому стільки, що він міг побачити де стоїть висока деревляна постіль, на якій мав спати й відійшов.

Не міг заснути, хоч, як був утомлений. Незмірний тусок налягав на його душу, стиснув серце холодними щемками жалю за чимсь незнаним, далеким. Огорнуло його почуття страшної самоти, опущення туги за якоюсь близькою щирою людиною. Лежав непорушно, та слухав тих таємних голосів, що квилили в його грудях, того тремтіння розболілої душі. Того плачу розжалобленого серця. Широко отвореними очима дивився в напрямі вікна, що ясним пятном зазначувалося в темноті.. Від вікна клалася довга смуга тьманого світла на поміст, а за тою смугою лежала чорна, бездонна темрява. Із тої темряви почали виринати й пересуватися перед його очима картини давно минулих днів. Безжурна молодість, аж ген, ген від дитинства, доки міг засягнути памятю. Мама... Батько... Потім школа, забави, товариші. А потім мов рожева царівна мрій... вона... райдужна стать, його любови.

Тихо мов очарований видінням підвівся. З безмежною тугою... Хотів прикликати її до себе хотів почути її близькість, хотів, щоби вона поклала ніжну головку йому на груди й укоїла його утомлене серце.

Та вона зникла...

Безсильно впав обличчям на подушки й у нічній тишині почулося тихе, безпомічне ридання опущеної, самотної душі.

І господар не спав. Ходив по подвірю й раз у раз заглядав до стайні, де перед кількома ще днями стояла пара волів корови, а сьогодня чорніла пустка. Від того нещасливого дня не спав майже ні хвилини. День і ніч ходив по подвірю, заглядав до стайні й вибігав звідти в розпуці та люті, оглядаючись мов голодний вовк, чи нема де котрого з тих чужинців, що його так скривдили. Вони хотіли збіжжя, селяни не отіли дати й за те карний відділ забрав у них всю худобу.

Але він ще пімститься за свою працю, за свою крівавицю.

Та щож, коли жовніри йшли великими відділами та не задержувалися в селі.

Аж тепер!!!...

Ходив по подвірю та глипав крвавими очима на темне вікно. Чекав пізнійшої години. щоби йому хто не перешкодив.

Що хвилі виглядав на шлях, чи не йде ще деякий відділ або йшов до стайні, щоби ще більше розярити свою лють.

— Я пімщу вас! Пімщу! шипів крізь затиснені зуби. А в грудях бурлила, клекотіла кипіла злість, бажання пімсти, страшної, крівавої відплати.

Не міг довше видержати. Скочив у сіни, з лоскотом відчинив двері й одним замахом стягнув жовнра з ліжка.

Де мої воли, корови? Віддай мені їх! — простогнав бо злість захапувала йому віддих і била серцем о груди.

— Де моя худоба? — зашипів ще раз майже в обличчя жовніра.

Впало кілька тихих заляканих слів, потім крик і стон і шамотіння та стукіт падаючого тіла. На пятні тьмяного світла, що попадало з вікна на поміст зачорнілося дві постаті.

Здавив рукою за горло а другим пястуком бив по голові, по обличчю. Колінами мяв і місив груди. Все більша та більша злість і жажда крови охоплювала його.. Вслухувався в усе слабші й слабші стони, слухав, як тріскали ребра під гнетом колін і мняв, і бив і рвав на ослін ще дужче, ще завзятіще. Чув мокру слизь крови під руками й це ще більше сердило його.

Аж безсильно впали йому стомлені руки...

Підвівся, й дивний спокій почув у собі. Нагадав воли й корови, та вже не взяли його ні лють ані жаль за ними. Тільки оглянувся взяв із постелі рядно, розстелив, завязав у нього трупа, певним привичним рухом завдав собі на плечі й поніс за село.

Постояв, хвильку слухаючи, як тягар безвладно впав на дно яру, як, мов тихий стон покотився в нічній тишині лякливий відгомін.

А рано найшов на постелі медайльон з образом дівчини. Повісив його побожно на стіні під образом, бо думав, що то свята..

ЩО ДИКІ ЛЮДИ ДУМАЮТЬ ПРО ЛІКАРЯ.

Проф. Леві-Бріль видав книжку про примітивний спосіб думання. В ній один розділ присвячує відношенню примітивних народів до лікарств і лікарів. Лікар Бентлей лічив одного чорного ватажка в Конго і прийшов оглянути його. Нараз цей муриський князь розсердився на лікаря: „Який же то з тебе скупар! Що ти белендичиш, чому недав мені дарунку, як відходив?" Так думають уроженці з центральної Африки, Нової Ґвінеї, з Мелянозії, Індіяне з Південної Америки, коли мають до діла з нашими лікарями. Коли лікареви вдалося вратувати одного здиких людий від певної смерти, зажадав вінвід лікара дарунку. Ніколи не можуть зрозуміти, як білий чоловік може вважати таке домагання нерозумним. Вони вважають усю працю білих усі її приписи — чарами, такими, як ці що ними послугуються, їх власні чарівники, щоби лише вдержати сою повагу; Коли дикий чоловік стає лічитися то він стається досвідним предметом власністю чарівника, і тому очікує від нього нагороди! Коли візьметься його лічити білий лікар, котрий має инших богів, тоді його власні боги віддлять від душі його предків і цілого племени. Він сам для себе є наче страчена душа в пеклі, тому держиться з усіх сил білого, котрий є відповідальний за душу на тому й на другому світі. Тому мусить обсипати його дарунками, бо то його обовязок. Дикий чоловік вірить, що він лікареви зробив безмірну прислугу, цим що дається йому лічити, бо дає йому нагоду доскональтися в лікарському званню.

ПОДЯКА „ОБЄДНАННЯ" В КАЛІШИ.

піло оттаке писмо:
піло оттке писмо:

„Обєданне Українських Еміґрантських Організацій в місті Каліші то його околицях" уклінно просить вас видрукувати у Вашому хвальному часописі нашу подяку до Архіепіскопа Укр. Автокефальної Церкви е Америці Івана Федоровича за його збір жертв на користь нашої орґанізації.

О. Касенько секр.
Мих. Садовський, гол.

До Його Високопреосвященства Ахіепископа Української Православної Автокефальної Церкви в Америці, Владики Іоана Федоровича.

Високопреосвященнійший і Вседостойнійший наш Владико-

Не маючи змоги инакше висловити перед Вами нашу скромну але сердечну подяку за Вашу батьківську опіку над нами в сучасній нашій недолі як видрукуванням слів тієї нашої подяки—ми просимо Вас уклінно прийняти її.

Немає в нас ишихдарів у подяку, як тільки слова, одні слова! Усе відняли від нас лихі люди й невблаганна доля наша. Лишень тільки слово осталось. Та йто пригноблене, безталанне. Прийміть же хоч його, те звязане кайданами слово, в убогий подарунок подяки нашої до Вас.

Добрий Владико наш і Архипастире! Офіри, які Ви зібрали між нашими братами й сестрами, а Вашими духовними синами й дочками в Америці, надіспіли до нас у саму тяжку й скрутну хвилину, в хвилину ліквідації таборів,

Офіри ті дали нам змогу розпочати орґанізацію „Дому Укр. Еміґранта" в Каліші, та взагалі підсилили морально й матеріяльно нашу орґанізацію.

Цей Дім — то перший у всій Польщі самостійний притулок Української Еміґрації.

Він дає прості, але задовольняючі вимоги мешканьової ґігієни, 10 помешкань, що містять у собі біля 50 душ українських скитальців. У томуж домі є простора саля, що може вмсітити 100—150 душ, слухачів лекцій рефератів то що. Тамже є читальня, книгарня, друкарня, палітурня, столярня й инші варштати праці. И усе це допоміг збудувати нам отой талант доброго господаря, якого Ви подали нам з вільної Американської землі.

Складаючи Вам за це все найсердечнійшу подяку, ми разом із тим просимо Вас Вседостойнійший Владико наш, передати такі самі подяки наші й тим, благочестивим удовицям, що своїми скромними лептами складеними на Ваші руки, відкликнулись на наші благання.

Зкінчуючи це коротеньке послання наше до Вас, просимо й на далі мати тутешніх наших братів у своїй ласкавій опіці.

Президія Ради „Обєднання".

Каліш, вересень 1924 року.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая, від. 4, повідомляє своїх членів, що мітинг відбудеся в суботу, 11. жовтня точно о 7.30 вечером. Проситься всіх Братів, щобн явилися на той мітинг бо суть важні справи до полагодження. Мітинг відбудесь в Народнім Домі, 72 Моріс Стр. на долі міста. — Й. Крайник, предс.; Миколай Демкович, кас.; Семен Кусень, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Подаєсь до відома членам тов. „Любов", що слідуючі збори відбудуться в неділю, 12. жовтня сего року в домі тов. Ам. Горожан, 847 Н. Френклин улиця, о годині 2-ій пополудни. Понеже є кілька важних справ проситься, щоб зійшлись члени всі і на час, бов, бо в противнім разі буде покараний після статута. — Малик, писар.

ДОПИСИ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

На Академію в Києві.

Тов. „Любов" (У. Н. С.) устроїло пікнік на Луис Фармі дня 31-го серпня ц. р.

Половину чистого доходу призначили ми для Академії Наук в Києві.

Усього приходу було $56.96. Ми вислали через Америкен Експрес Ко. $25.00, а на оплату посилки видали $2.50.

Ми післали тому на цю ціль, щоби зазначити нашу спільність із Україною на Придніпрянщинід. Вже крайня пора, щоби не тільки словами, але й ділами показувати, що України й Українців не розділять ніякі штучні кордони. Ми один нарід, деби не жили на українській території або й денебудь, куди нас доля зажене.

Заразом складаемо щиру подяку усім гостям, які були ласкаві загостити на нашу забаву.

М.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Під розвагу.

Подаю враження з представлення „Борці за мрії", котре недавно відбулось в Укр. Народнім Домі.

Я не берусь критикувати аматорів. Критикувати потрафить навіть цей, котрий мов той кіт що вилежується при теплій печи, а не завдасть собі труду, щоби помогти при народній роботі, а коли для приемности прийде а побачить, що суть деякі недомагання, так зараз зганить усіх, що працювали. Щоби бути справедливим треба знати чому суть недомагання.

Я скажу тільки, що другим разом треба на сцені старатись говорити голоснійше, а публика на гали повинна заховатись спокійнійше.

Вже в середних лавках не мож було розуміти, а в лавках задних то долітали лиш деякі слова.

Головна хиба, яку дуже легко мож було зауважати, це наша народна несвідомість.

Вже в першій дії я мав враження, що я не в Українськім Народнім Домі, а десь на Московщині. Тоді, коли змосковщений Українець „у салдатах" висміває свого брата селянина і зове його хахлом, публика плеще йому.

Після такого поведення Українець мусів почути себе, що находиться не межи Українцями, а межи чужими, або народними відступниками.

Ми повинні знати, що таких слів уживали Москалі тоді, коли вже не мали инших, щоби доскулити Українцеви. Невжеж в нашім народі так много перевертнів? Видно, що наші новомодні Москалі не надармо працюють.

Коли в нашім народі така несвідомість, то нам треба, щоби народні доми служили не тільки на балі та представлення, але що треба частійше давати відчити для звичайної народної освіти.

Н. З.

ҐЕРІ, ІНД.

Спростовання.

В Свободі ч. 224 находжу новинку передруковану з часописи „Січ": „Перший виступ Січи між Американцями", де між иншим сказано так: „Таксамо гарно виступала Сотня 12-та в Ґері, Інд., у поході. Ґері, Інд., віддалене від Шикаго 36 миль. Виступ тої сотні зазначила місцева преса американська".

Отже я, яко учасник сего виступу в імени правди заявляю слідуюче: 1) Неправдою е се, що 12-та Сотня С. О. виступала в поході 12-го вересня, а за се правдою е, що в поході брали участь усі місцеві Українці під проводом Товариства імени Т. евченка, від. 100 У. Н. Союза з його власними прапорами на переді. 2) Неправдою е се, що місцева американська преса сей виступ 12-ої сотні зазначила, а правдою е се, що через інтриги декотрих одиниць з 12-ої Сотні С. О. богато Українців участи не брали в згаданім виступі.

Я би не звертав найменьшої уваги, як би не се, що лідерам 12-ої Сотні С. О. забаглось косичитись чужим пірям і приписувати собі чужі заслуги, котрі зовсім кому иншому належаться.

А., учасник виступу.

Василь Софронів.

НА ЧАТАХ.

(Оповіданне.)

Ішов сюди на стійку і цілком не здавав собі справи, що ту кожної хвилі може стрінутися око в око з ворогом. Його душа вщерить, наповняла могуча, пориваюча радість, що кричала в нім приглушуючи всі інші голоси: — Гей завтра, на відпустку! На відпустку!

Йшов майже з підскоком і бувби заспівав собі потихо якусь пісню веселу, радісну, як він сам, колиб не потикався, що хвилі на вистаюче коріння та не мусів уважати, щоби не розбити собі в темноті голови, о яке дерево.

А тепер стоїть на узлісю й опершись о дерево вдивляється в синяву темряву. Десь близенько хлюпотить в береги ріка, та пізнати лише по сірих клубах мряки, що колихаються хвилюються кільканацять кроків перед ним. Чорні, густі хмари женуть по небі важкими, збитими масами й тільки деколи заяснів на мить блідий ріжок срібного місяця. Часом мов з просоння відізветься в горі то звідти зза ріки, то десь з цего боку крісовий стріл. Глухо відібеться від протилежної гори й замовкне.

Та він не чуе нічого, хоч мае наказ пильно вважати, щоби ворог не перекрався через ріку. Вдивляється в непроглядну мраку, а очима душі бачить рідну хату і цілу свою родину.

Як завтра вечером вийде, то над раном повинен бути в дома. Так легенько застукае до вікна, що лиш мати збудиться! А як буде питати, хто це, він нічого не відізветься аж доки не вийде на двір. Тоді кинеться її на шию! Боже, яка то буде радість! Це вже рік минув, як був дома. Але за те мае тепер відпустку на цілий місяць! На цілий місяць! За цей час може вже й війна скінчиться! Може вже не треба буде вертати до війська. Гей, як тільки замиреніе, то він зараз ожениться зі своєю Ганусею! Але, як то вона втішиться побачивши його!

— Ганусе, моя, Ганусе! — шепче розмрійно. І йому ввижаються її коралеві уста, її очі сині, а веселі, як його душа тепер. Писала до нього недавно, що любить його дальше, як любила давно та жде на нього. І він її люрить! Так, любить її може більш ще як перше! Вбереться в нове своє убрання й піде до неї зараз рано. Скаже її спершу, що вже ожинився! Налякае її! Ха-Ха! А потім схопить її в свої обійми й буде цілувати... цілувати до безтями...

Раптом вчувається йому, якийсь торох у лісі.

Нагадуе де стоїть і легка дрож пробігае по нім. Надслухуе... Німа тишина... тільки ріка хлюптить, мов хтось плаче тихо, там у мряці й у горі перекликуються кріси...

Хоче прикликати назад свою веселість, хоче дальше мріяти про Ганусю, про її сині очи, про свое щастте, та не може. Дивиться широко отвореними очима в темну ніч і бачить лиш кілька чорних пнів коло себе й сизі тумани мряки над рікою. І мов тяжка змора являеться йому пригадка попередної стійки на чатах. Радість із відпустки про яку довідався сьогодня вечером заглушила була в нім на хвилю цей страшний спомин, та тепер він являеться знову.

Стояв у ночі на чатах, як сегодня. Стояв і дивився на ігриве мигтіння ріки, що мов плесо живого срібла блистіла, іскрилася, хвилювала в місячнім сяйві. Нараз почув недалеко шорох побачив двох ворожих жовнірів, що підкрадалися до нього. Стрілив оба припали до землі. Та майже в тій самій хвилі один зірвався й почав утікати. Не стріляв за ним. Осторожно підійшов до другого. Цей лежав до землі обличчям і бився в останніх судорогах конання. Відвернув його і глянув у молоде, бліде обличчя. на якім застиг якийсь дивний вираз смутку та болю.

Страсається раптовою дрожю. Там у сірих клубах мряки, бачить те обличчя, бачить цілу постать убитого. Стоїть і дивиться на нього своїми сумними очима, а на грудях чорне пятно рани.

— Боже мій!

В безмежнім ляку притулюється близько, тісно дерева, та очий відірвати від привиду не може. Вдивляеться в нього й здаеться йому, що цей вбитий жовнір не сам. Ще хтось стоїть коло нього. Ось цілком виразно зарисовується з мряки якась жіноча постать. А там ще друга така, Так, це певно мати, а це... це може його дівчини. Припадають до вбитого й плачуть. А вбитий підводить тихо руку й вказуе на нього. І три пари очий дивляться на нього з таким болем, з таким смутком і докором, що його душа мліе й корчиться в страшних муках трівоги.

А мряка хвилюе, рухається, оживае...

— То не імла, то душі... То душі тих, що погинули ту в цім ярі... — приходить йому через думку й він бачить, як зі сірих туманів виділюються виростають постаті.

Ось стоїть один. В голові в нього чорніе яма. Ґранат зірвав йому пів чашки. Та він також не сам. До ніг його тиснуться діти, дрібнота, плачуть і шарпають його за поли, мов би питали в нього:

— За що вони забили тебе, тату... за що?

А тато гладить їх по головках, гладить кудись в незнану, темну далечінь і шле тим зором у світ у те розридане питання скаргу: — За що?... за що?...

І тихо плаче ріка... За що?.. за що?...

А коло нього стоїть якийсь з постріленою груддю... А там той із їх сотні, що його прошив скоростріл на дві половині... а там якийсь придушений скалою... а там ще й ще багато, багато... І коло кожного хтось припадае за кожним хтось плаче... А там якась дівчина щось збирае. Він видить виразно, як вона зносить щось і складае до купи. Поволі виростае з тих кавалочків голова... кадовб... ноги...

З диким одчаем жаху й жалю невимовного не знаного вдивляється в ту товпу привидів.

Нараз чорні постаті виринають біля нього. Чуе, як хтось затикае йому уста, хтось вириває йому кріса, якісь руки кладуть його на землю.

Бачить над собою млавий поблеск сталі й щось холодне, млосне, пекучо прошибае його грудь.

Сіра імла заслонюе йому очі.

І здається йому, що в тій імлі біжать до нього душі з чорними пятнами ран, душі вбитих жовнірів. Боїться їх. Корчиться Пручається... Борониться...

Ось вони вже над ним. Вони спокійні. Стоять кругом нього й у кожнього в очах він бачить той сам смуток і біль... Один зближається до нього простягае руки, хоче обняти його. Пізнае. Це той, що він його застрілив.

— Брате шепочуть тихо уста.

Гострий біль проникае його цілого, якась сила випружуе всі його мязи й чорна, непрогмядна заслона небуття закривае його свідомість.

...А чорні постати крадуться тихо далі...

ПРИЯТЕЛЬКИ.

(Староіндійська казка).

Отсю пригоду оповідав мудрий браман своїм слухачам:

В однім селі жили дві старі жінки, на ймення Будгі і Сідгі. Були приятельки й обі вбогі. На краю села стояла капличка з образом святого. Стара Будгі почитала святого так, що щодня чистила його капличку. Одного дня сказав їй святий:

— Випроси собі якусь ласку.

Вона відповіла:

— Дай мені стільки, щоби я могла жити безжурно.

З цього часу бабуся щодня находила перед образом святого золотий дінар. Так дійшла до маетку. Передше рада була мати квасне молоко з рижом, а ніколи не мала його. Тепер уже небаром мала дванацять коров із великими вименами. Коли досі ходила від хати до хати продавати коровячий сушений навіз, то тепер могла держати дві служниці і приказувати. Стареньку, очеретом криту хатину перебудувала на дім із гарною вежою.

Приятелка Сідгі, таксамо як инші мешканці села, не знала зовсім, як дійшла Будгі до такого багатства. Одного дня облесно виманила від неї цю тайну. І подумала собі: „Я ще більше почитати-му цього святого".

Пійшла туди, мила щодня його статую водою, клала цвіти перед нього і постила більше як її вбожество наказувало їй це. Потім сповістив їй святий:

Сідгі відповіла:

— Подаруй мені двічі стільки, як даеш моїй приятельці.

Дістала це. І так сталася ще більшою богачкою, як її приятелька.

З цього часу Будгі ще пильнійше сповняла свою працю в каплиці. Святий давав їй за те два рази стільки, що її приятельці Сідгі. Приятельки суперничали між собою задля ласки і дарів святого. Одного дня сказала Сідгі сама до себе:

— Що я не робила би, моя приятелька Будгі всетаки випросить два рази стільки.

І нараз впала їй до голови лиха думка.

Слідуючого дня, як мала просити ласки у святого, сказала:

— Осліпи мене на одно око.

Святий сповнив її просьбу. Як вийшла з каплички, стрінула її на дворі приятелька. І здалося їй, начеб ліве око старої Сідгі блестіло злорадно, коли вона переходила попри неї з високо піднесеною головою.

Це зрадило в неї незичливість і подумала собі:

—Напевно святий дав їй знову більше, як мені останнім разом.

Але що вже була приготовлена на це, з подвоеною запопадливістю робила свою звичайну роботу. Коли їй опісля святий знову обіцяв ласку, сказала:

— О Якса, дай мені двічі стільки, що дістала Сідгі!

Святий сповнив її просьбу. І вона осліпла на обое очей. Бо що скаже святий, це сповниться.

Переклав М. Ценевенко.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість мае бути прислана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цт. коли таке оголошенне мае 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Вийняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5—6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошення чи оголошень.

Адм. „Свободи".